

ге Оребро и участвуют в проекте в качестве эко-региона. Проектом руководят сами муниципалитеты. Они развивают и финансируют свои собственные программы в рамках общей философии. Параллельные направления в других скандинавских странах привели к образованию Скандинавской кооперации в сфере эко-сообществ.

Что касается белорусской концепции агрогородков, то она значительно отличается от скандинавских аналогов. Белорусский вариант делает акцент в основном на социальном и хозяйственном развитии. К тому же агрогородки не объединяются в некую общность, а представляют собой разрозненные, практически не связанные между собой населенные пункты. На наш взгляд, тесное взаимодействие агрогородков с другими городами и друг другом станет залогом более эффективного развития. Другая проблема, на которую мы бы хотели обратить внимание, — низкая степень экологизированности такого нормативного правового акта, как Указ Президента Республики Беларусь «О Государственной программе возрождения и развития села на 2005—2010 годы» от 25 марта 2005 г. № 150. На уровне небольших поселков нового типа — агрогородков — внедрение экологически чистых технологий может быть реализовано с наименьшими затратами и в достаточно короткие сроки. На наш взгляд, разумным будет внесение изменений и в часть программы, касающуюся мероприятий по развитию социальной сферы села. Необходимо предусмотреть усиление экологического образования, проведение ежегодных культурных мероприятий, связанных с экологией, а также повысить заинтересованность людей в участии в подобных мероприятиях. Через определенное время данная политика может принести желаемые результаты.

Т.А. Кандрацьева

БДЭУ (Мінск)

МЯСЦОВЫЯ СУДЫ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА Ў СІСТЭМЕ ЗЕМСКАГА САМАКІРАВАННЯ

Вельмі доўгі час у Вялікім княстве Літоўскім судовыя функцыі ў гарадах і мястэчках выконвалі службовыя асобы. На працягу XV ст. функцыянаванне розных судовых устаноў дзяржавы паступова змянялася і ўдакладнялася (спробы уніфікацыі разнастайнага звычайнага права), аднак ужо на пачатку XVI ст. становіцца відавочнай неабходнасць больш глыбокіх пераўтварэнняў.

Рэформа праходзіла пэўна на працягу XVI ст., што знайшло адлюстраванне ў шматлікіх нарматыўных актах, у якіх былі замацаваны асноўныя прынцыпы судовай сістэмы таго часу.

Судовая рэформа XVI ст. пачалася са змен у сістэме мясцовых судоў, і пачатак яе быў пакладзены рэфармаваннем гродскіх судоў. Пашырылася падсуднасць гродскага суда. Ішоў працэс уніфікацыі дзейнасці гродскіх судоў на тэрыторыі ўсёй дзяржавы. Паступова вызначаецца тэндэнцыя пераўтварэння гродскага суда з адміністрацыйнай установы ў судовую. Вышэйшы гродскі суд пачаў разглядаць справы з удзелам прадстаўнікоў грамадскасці (свабодных саслоўяў — шляхты, мяшчан). Удзел прадстаўнікоў грамадскасці ў паседжанні гродскага суда з’яўляецца крыніцай інстытута народнага прадстаўніцтва, які існуе і ў сучаснай судовай сістэме.

Самай важнай падзеяй судовай рэформы стала ўтварэнне земскіх судоў (Бельскі прывілей 1564 г.). Камплектаванне суда адбывалася ў наступным парадку: выбары прызначаліся Вялікім князем, а ў яго адсутнасць — ваяводам ці старастам, або іншай службовай асобай мясцовай адміністрацыі, аб чым шляхту паведамлялі за 4 тыдні. Выбранымі маглі быць толькі ўраджэнцы Вялікага княства Літоўскага, шляхціцы, землеўладальнікі, дабрачынныя, хрысціянскай веры, якія ведалі права, умелі пісаць, не займалі іншых духоўных, дзяржаўных судовых пасад. Земскі суд разглядаў крымінальныя і грамадзянскія справы шляхты, скаргі. Увогуле земскія суды адпавядалі сучасным абласным (Мінскаму гарадскому) судам, але земскія суды разглядалі справы толькі шляхты. Таму магчыма казаць, што ў земскіх судах існаваў прынцып саслоўнасці.

На падставе Статута ВКЛ 1566 г. быў створаны падкаморскі суд. Яго ўзнікненне было звязана з зямельнай рэформай і атрыманнем шляхтай права прыватнай уласнасці на зямлю. Галоўныя справы падкаморскага суда — зямельныя. Суд складаўся з падкамарыя і каморніка, які яго замяняў у выпадку неабходнасці. Пры вырашэнні спраў падкаморый дзейнічаў ад імя вялікакняжацкай улады. Аднак трэба адзначыць, што падкаморскія суды абаранялі ўжо не толькі дзяржаўныя інтарэсы, а законныя правы і інтарэсы прыватных асоб. Падкаморскія суды ў той час былі неабходнымі, таму што была праведзена зямельная рэформа, існавала вострае зямельнае пытанне, зямля знаходзілася ў прыватнай, дзяржаўнай, манастырскай уласнасці. У сучаснай судовай сістэме зямельныя справы разглядаюць як агульныя, так і гаспадарчыя суды. І стварэнне новага суда, які б разглядаў зямельныя справы, не патрэбна, таму што зямля знаходзіцца ва ўласнасці дзяржавы.

Рэфармаванне таксама закранула дзейнасць судоў для гарадскога насельніцтва, асабліва ў гарадах з магдэбургскім правам. Мясцовым судом для гараджан (гарады без магдэбургскага права) быў суд уладальніка, а ў гарадах з магдэбургскім правам дзейнічалі бурмістарскі, бурмістраўска-радзецкі і войтаўска-лаўніцкі суды.

Судовая реформа XVI ст. у ВКЛ з'явилася важним етапом у жыцці грамадства. Самым значным этапам і дасягненнем судовай рэформы стала ўтварэнне земскіх і падкаморскіх судаў, дзейнасць якіх грутавалася на новых, прагрэсіўных, прынцыпах судовага ладу і судаводства. Нягледзячы на змены, якія адбыліся ў судовыя лады і судаходстве ВКЛ, адзначаныя прагрэсіўныя ідэі былі дэкларатыўнымі і не мелі дакладнага тэрэтычнага вызначэння у законе. Некаторыя прынцыпы толькі дэклараваліся законам. Аднак і такое замацаванне іх сведчыла аб прагрэсіўных тэндэнцыях у праве, аб жаданні заканадаўцы мець іх рэальнае ажыццяўленне.

С.С. Климовский

*Национальная юридическая академия Украины
им. Ярослава Мудрого (Харьков)*

ПРОБЛЕМА РАЗГРАНИЧЕНИЯ КОМПЕТЕНЦИИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И МЕСТНЫХ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ

Со становлением Украины как независимого государства формируется система органов местного самоуправления и местных органов государственной власти. На сегодня наиболее актуальными являются проблемы размежевания их компетенции, а также реализация государственной административной реформы.

Основными нормативными актами в сфере регулирования деятельности органов местной власти являются Конституция Украины, Закон Украины «О местном самоуправлении в Украине» от 21 мая 1997 г., Европейская хартия местного самоуправления от 15 октября 1985 г. и др.

Формирование местных элит является важнейшей составляющей построения демократического общества и правильного распределения государственной власти между органами собственно государственной власти и органами местного самоуправления.

Местное самоуправление прежде всего означает право и возможность органов местного самоуправления в рамках закона осуществлять регулирование и управление существенной частью общественных дел, которые принадлежат их компетенции, в интересах местного населения.

Законодательство Украины отдельно предусматривает компетенцию органов государственной и муниципальной власти, но проблемным являются те сферы деятельности, которые определены как для органов местного самоуправления, так и для органов государ-